

ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Знання є тим рушієм, що формує ідею, активний розвиток, конкурентоспроможність кожного суб'єкта життєдіяльності. В даній статті описуються педагогічні та інформаційні технології, які використовуються в системі безперервної освіти. Особливу роль в аспекті предмету обговорення можуть і повинні зіграти нові інформаційні технології. Так, в сучасному інформаційному середовищі фактично здійснюється самостійний перехід між звичайним і дистанційним навчанням, та й саме дистанційне навчання набуває нових рис, що пов'язані з повним використанням сервісів і можливостей Інтернет.

Ключові слова: навчання, наука, освіта, розвиток.

Вступ. Сьогодні ми повинні усвідомити те, що в час розвитку сучасних інформаційних технологій людина стикається із величезним потоком інформації поглинаючи її через публікації, електронні засоби (у першу чергу – мережу Інтернет), через засоби масової інформації тощо. Тому, щоб бути кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі державного чи то приватного сектору у сфері вітчизняної економіки, науки і культури не достатньо просто добре виконувати ту чи іншу роботу. Людині майбутнього, не достатньо закінчити вищий навчальний заклад (ВНЗ). Перед новим поколінням дедалі серйознішою стає проблема безперервної освіти. Зміст навчання зумовлюється рівнем розвитку наук і соціального досвіду людства, методи і форми – віковими та індивідуальними відмінностями тих, хто навчається, потреба и суспільства і ВНЗ перед своїми вихованцями максимум вмінь і знань з мінімальними затратами і в історично короткі строки. Ця проблема, а звідси і послідовності різних систем і ступенів освіти переходить із площини теоретичного осмислення у чисто практичну площину: як людині протягом життя, у будь-який відрізок часу, отримати вільний доступ до освіти, отримання професії, її зміни, підвищення своєї кваліфікації та ін. Державна національна програма “Освіта” акцентує увагу на вирішенні пріоритетного завдання освітньої галузі – “створенні життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації” [1].

Таким чином, проблему практичного, тобто уже технологічного опрацювання системи безперервної освіти можна вважати другою значною проблемою у стратегічному і тактичному аспектах. Згадана проблема тісно пов'язана з пріоритетами у сфері дидактики. Справа у тому, що при такому розгляді перспектив розвитку освіти виявляється недостатнім орієнтуватися на необхідність передачі та засвоєння досвіду, накопиченого людством, як це було зазначено у дидактиці. Важливим є вміння самостійно здобувати знання, вміти працювати з інформацією, аналізувати її, бачити і вирішувати, які виникають у різних сферах проблеми. Іншими словами, завдання, які протягом багатьох років ставилися вченими та педагогами різних країн світу, у тому числі й у нашій країні (Лернер І. Я., Скаткін М. Н., Махмутов І. І., Підласистий П. І. та ін.), — інтелектуального та морального розвитку особистості (одне без іншого дуже небезпечно, як ми мали можливість у цьому переконатися) набули особливої актуальності. Не просто засвоєння знань, а вміння їх творчо застосовувати для отримання нових знань; розвиток самостійного мислення учня — ось проблема, реалізація якої потребує принципово іншого погляду як на технологію навчання, так і на теорію. Мова йде про необхідність розвитку особистості, а не якогось середнього курсанта (студента).

Історично склалося так, що у нашій країні здійснювалась у системі освіти парадигма “учитель-підручник-учень”, у якій пріоритет був абсолютно очевидний — діяльність викладання. Нині це не відповідає сучасності, курсу на особистісно-орієнтований підхід до освіти, який розробляється у межах гуманістичного напрямку в філософії, психології та

педагогіці. На зміну їй повинна прийти нова парадигма освіти “учень-підручник-вчитель”, у якій пріоритет повинен бути за самостійною пізнавальною діяльністю учня. Але роль учителя від цього абсолютно не стає менш значимою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні Україна потребує нових сучасних технологій, які підтримуватимуть масову підготовку спеціалістів із використанням сучасних комунікаційних та інформаційних засобів. При цьому, використання нових інформаційних технологій має на меті підвищення ефективності та якості підготовки спеціалістів шляхом створення умов для безперервної освіти, а також створення своєрідного “банку знань”, яка б задовольняла вимоги замовників.

Для зазначених вище освітянських проблем корисно визначитися із засобами, які будуть сприяти їхньому успішному вирішенню. Якщо говорити про педагогічні технології, то слід говорити про такі, які були б за своїми функціями адекватні специфіці особистісно-орієнтованого, гуманістичного підходу (наприклад, про такі технології як навчання у співпраці (cooperative learning), метод проектів, різнорівневе навчання, модульне навчання). Це зовсім не означає, що методи і технології традиційного навчання повністю відкидаються. У педагогіці і дидактиці завжди слід проявляти особливу обережність і принцип доцільності та шукати місце найбільш продуктивним способам досягнення поставлених цілей. Хочеться лише звернути увагу на той факт, що є суттєва різниця між проектом, у тому числі й навчальним, пізнавальним як таким, і методом проектів, тобто способом досягнення результату, який передбачає технологічну обробку. Метод проектів передбачає наявність проблеми, яку студенти вирішують у сумісній творчій, дослідницькій, пошуковій та ігровій діяльності у залежності від типу проектів. Будь-який практично значимий результат, отриманий у результаті тієї чи іншої розробки можна назвати проектом (наприклад марафон, олімпіаду, тиждень бізнесу чи тиждень англійської мови та ін.). І це буде правильно, але якщо тільки мова не йде про метод проектів. Метод проектів передбачає визначений шлях досягнення результату.

Основні вимоги до використання методу проектів можна сформулювати так:

1. Наявність значимої у дослідницькому, творчому плані проблеми, яка вимагає інтегрованих знань, дослідницького пошуку її вирішення.
2. Практична, теоретична, пізнавальна значимість передбачуваних результатів.
3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів.
4. Структурування змістової частини проекту (з вказівкою на поетапні результати).
5. Використання дослідницьких методів: визначення проблеми, впливаючи з неї завдань дослідження, висунення гіпотези їх вирішення, обговорення методів дослідження. Оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підведення підсумків, коректування, висновки (використання у ході сумісного дослідження методу “мозкової атаки”, “круглого столу”, статистичних методів, творчих звітів, переглядів та ін.)

Особливу роль в аспекті предмета обговорення можуть і повинні зіграти нові інформаційні технології. У даному випадку хотілося б зупинитися на можливостях, які несуть у собі телекомунікаційні технології. Мова йде про глобальні телекомунікації, які допомагають відкрити вікно у широкий світ, організувати діалог культур. Коли створюються передумови та умови для істинної інтеграції та інформаційного простору (з використанням глобальної сітки Інтернет, технологій Microsoft, Netscape) ця проблема набуває реальних обрисів. Студенти мають доступ до різноманітних банків даних по всьому світу, можуть працювати разом над проектом, який їх цікавить у межах телеконференції, обговорювати проблеми практично з усім світом. Дистанційне навчання на базі комп'ютерних телекомунікацій розширює можливості інтеграції. Людина справді, у будь-який період свого життя здобуває можливість дистанційно отримати нову професію, підвищити свою кваліфікацію, розширити свій світогляд, причому практично у будь-якому науковому чи навчальному центрі світу. Та головне, при цьому дотримуватись принципу, - “Що тут для мене?” Адже вибираючи напрямок співпраці, курсант (студент), викладач, науковець виходячи з економії власного часу повинен також чітко усвідомлювати, що з цього йому буде та яку реальну користь він може для себе з того мати.

За допомогою глобальних мереж долаються кордони. Людина входить в єдиний освітній простір.

Одним із основних елементів європейського простору вищої освіти є освіта та навчання протягом усього життя. В Європі майбутнього, оволодіння стратегією навчання протягом усього життя є необхідною умовою, щоб відповісти на виклики економічної конкуренції та новітніх технологій, а також для зміцнення соціальної єдності, забезпечення рівних можливостей та належної якості життя [2]. Для вищих учбових закладів, що використовують у навчальному процесі телекомунікації і інформаційні технології доцільно ввести в науковий оборот поняття “інформаційний простір”, що розкриває такі взаємозв'язки інформаційних середовищ, як регіон, країна, світове співтовариство, єдиний інформаційний простір. Інформаційний простір повинний максимально повно задовольняти інформаційні потреби студентів і викладачів. Інформаційний простір вищого навчального закладу (ВНЗ) є освітньою системою, що володіє самореалізацією, та вирішує проблеми розвитку і підтримки дистанційної освіти (ДО) [3].

Під час сумісної роботи над проектами в курсах дистанційного навчання створюється найсильніша мотивація для самостійної пізнавальної діяльності студентів в групах та індивідуально. Така сумісна діяльність стимулює студентів до ознайомлення з різними точками зору на розглядувану проблему, на пошук додаткової інформації, на оцінку власних результатів. Учитель стає керівником, координатором, консультантом, до якого звертаються не за посадою, а як до авторитетного джерела інформації, експерта. Пр. цьому здійснюється обговорення проміжних результатів, дискусії, мозкові атаки, доповіді, реферати набувають іншої якості, оскільки вони вміщують не лише матеріал із підручників та офіційних довідників, але й точки зору партнерів із проекту з інших регіонів світу, отриманих ними даних, інтерпретацію фактів, явищ.

Телекомунікація (електронна пошта, телеконференції, у тому числі аудіо- та відео конференції) дозволяє студентам самостійно формувати свій погляд на те, що діється у світі, усвідомлювати багато явищ та досліджувати їх із різних точок зору, нарешті зрозуміти, що деякі проблеми можна вирішити тільки сумісними зусиллями. Це – елементи глобального мислення. При цьому шлях до пізнання спільності людського буття й еволюції розвитку і самоорганізації глобальні телекомунікації сприяють розвитку критичного мислення, лаконічності, логіки у вираженні точок зору.

У наші дні динаміка розвитку науки, техніки та економіки така, що професійні знання старіють кожні 3-4 роки. Щоб успішно протистояти браку кваліфікованих спеціалістів, необхідно переосмислити ставлення до освіти та професійної підготовки. Таким чином винесена потреба у створенні нової технологічної системи, яка дозволила б передати більшій кількості людей більшій об'єм інформації та спеціальних знань. Одним із найперспективніших напрямків у цьому відношенні є запровадження дистанційного навчання на основі комп'ютерної і телекомунікаційної техніки. Тільки дистанційні форми навчання, що базуються на Internet-технологіях будуть здатні розв'язати цю проблему, необхідність забезпечення доступу до освіти для тих категорій споживачів, що через фінансові, транспортні або тимчасові обмеження не можуть собі дозволити одержання освітніх послуг у традиційній формі.

Інтернет надає нові можливості і середовище для розвитку освіти, при цьому суттєво змінюючи сам характер і основні парадигми освіти.

Інтернет-ресурси надають наступні можливості щодо досягнення цілей освіти:

1. Електронна пошта – для обміну інформацією між студентами і викладачами;
2. Списки розсилки – для розсилки загальної інформації навчальній групі і організації колективних обговорень;
3. Передача файлів за допомогою FTP, що дозволяє через FTP-сервер організувати забезпечення студентів і слухачів базовими методичними і навчальними матеріалами і програмним забезпеченням;

4. Використання технологій WWW, які зараз можуть служити базовими технологіями для підтримки навчального процесу и трейнінгу в області СІТ і організації дистанційної освіти з інтерактивними і кооперативними елементами;

5. Доступ до світових інформаційних ресурсів в предметних областях через Інтернет

В сучасному інформаційному середовищі фактично стирається грань між звичайним і дистанційним навчанням, та й саме дистанційне навчання набуває нових рис, що пов'язані з повним використанням сервісів і можливостей Інтернет. Використання елементів дистанційного навчання в звичайному навчанні дозволяє зробити навчальний процес більш гнучким, сприяти всебічному розвитку спеціаліста, особливо на етапі формування його професійного кредо. Перші два сервіси – електронна пошта і списки розсилки, – є вже достатніми для організації найпростішої моделі дистанційної освіти, навіть якщо студенти не мають повного доступу до Інтернет. FTP може бути використаний для базового забезпечення студентів інформаційними матеріалами, навчальним програмним забезпеченням WWW, надаючи базовий графічний гіпертекстовий інтерфейс в глобальному інформаційному просторі, зараз поєднує в собі всі основні сервіси Інтернет і, при використанні Java і ActiveX, дозволяє організувати інтерактивний інтерфейс з серверною навчальною програмою. Також керування процесом навчання можна здійснювати за допомогою спеціалізованих програмних середовищ (Learning Management System), що дозволяють організувати й адмініструвати навчання. На ринку навчальних програмних продуктів зараз мається багато Систем Підтримки Навчання (СПО), тому перед навчальними закладами стає проблема вибору найбільш ефективної і перспективної з них. На даний момент використовуються такі системи: Learning Space – спільна розробка фірм IBM/Lotus и Macromedia, WebCT – система, поширена в Канаде і США, WBT Manager – система, яка одною із перших була сертифікована АІСС, “Прометей” – розробка однойменної російської фірми.

LearningSpace Central надає студентам можливості для доступу до своїх курсів і завдань, а викладачам – для створення і управління курсами, адміністрування реєстрації і доступу до курсів.

Shedule (планувальник) містить програму курсів і завдання. За допомогою цього модуля забезпечується просування студента згідно навчального курсу, одержання від викладача вказівок і поміток щодо курсу. Викладач у цьому модулі формує структуру навчального курсу і його розклад, надає студентам завдання, а також виникаючі в процесі навчання зміни і відновлення курсу.

MediaCenter (центр матеріалів) – це база даних усіх необхідних для проходження курсу навчальних матеріалів (текстові описи і конспекти, а також додаткові інформаційні дані, включаючи графіку, аудіо, відео, комп'ютерні програми).

Course Room (класна кімната) – це інтерактивне середовище для підтримки колективної роботи над завданнями і проектами. Дозволяючи учасникам вибирати різні рівні конфіденційності, цей модуль підтримує безліч рівнів спілкування як усередині учасників груп, так і між викладачами і студентами. Викладач за допомогою цього модуля здійснює спостереження за виконанням завдань і надає необхідну допомогу, збирає й оцінює виконані роботи, проводить і направляє групові обговорення і дискусії.

Profiles (профілі) – це база даних, що містить персональні домашні сторінки студентів і викладачів. Викладач, поряд зі створенням власної сторінки, готує шаблони сторінок для їхнього редагування і заповнення студентами, формує конфігурації команд.

Assessment Manager (диспетчер оцінок) – це чисто викладацький модуль, що використовується для розробки тестів і перевірочних завдань, відстеження результатів їх виконання. Розроблені завдання викладач відсилає в модуль Sheule. За допомогою диспетчера оцінок можна оцінювати результати виконання завдань, переглядати оцінки, виставлені раніше, складати відгуки на індивідуальні і колективні роботи і направляти їх для ознайомлення учасникам.

Доступ студентів в освітнє середовище LearningSpace можливий як при використанні клієнтських програм Lotus Notes, так і за допомогою стандартних Web-браузерів, що

підвищує гнучкість і доступність середовища навчання. Слід зазначити, що остання версія сімейства продуктів LearningSpace отримала подальший розвиток у напрямку розширення їхніх функціональних можливостей і підвищення ефективності дистанційного навчання. У результаті в розпорядженні користувачів виявилися віртуальні робочі дошки, відеоконференцз'язок, спільне використання додатків і інші засоби проведення і підготовки дистанційних занять.

Висновок. Таким чином, використання передових інформаційних технологій у освіті є прогресивним напрямком у педагогіці та освіті в цілому, оскільки інноваційні освітні технології вносять велику кількість нових ефективних можливостей для освіти та самоосвіти, що покращуються якість, збільшують швидкість та цікавість останніх, що і є метою педагогіки: науки про освіту. Використання інформаційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, значно впливає на перерозподіл ролей між її учасниками, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик і впровадження інноваційних технологій навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. N 896 (896-93-п). Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття")

2. Ван Дер Ванде Марик К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентноспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в России.-2004-№2.- С.21-30.

3. Лукін В.Є. Теорія інформації та інформаційного простору як фактору розвитку дидактичних систем дистанційної освіти і навчання. Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету Григорія Сковороди: Науково-теоретичний збірник. - Переяслав-Хмельницький, 2005. - с157-166.

4. Лукін В.Є. Теорія інформації та інформаційного простору як фактору розвитку дидактичних систем дистанційної освіти і навчання. Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди: Науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2005. – С. 157-166.

5. Савков П.А., Лукін В.Є., Партоленко С.В. Використання платформи дистанційного навчання LearningSpace у підготовці військового фахівця у ВНЗ. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта 2005". Том 30. Дистанційна освіта у вищій школі. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005.- с. 46-48.

Рецензент: к.пед.н., доц. Безносюк О.О., старший науковий співробітник науково-дослідного центру, Військовий інститут, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

к.пед.н. Улич В.Л.

ПРЕИМУЩЕСТВА ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Знание является тем двигателем , который формирует идею, активное развитие, конкурентоспособность каждого субъекта жизнедеятельности. В данной статье описываются педагогические и информационные технологии, используемые в системе непрерывного образования. Особую роль в аспекте предмета обсуждения могут и должны сыграть новые информационные технологии. Так, в современной информационной среде фактически осуществляется самостоятельный переход между обычным и дистанционным обучением, и именно дистанционное обучение приобретает новые черты, связанные с полным использованием сервисов и возможностей Интернет.

Ключевые слова: обучение, наука, образование, развитие.

Ulich V.

BENEFITS OF DISTANCE EDUCATION IN THE CONTINUING EDUCATION

Knowledge is the driving force that shapes the idea, the active development of the competitiveness of each subject's life. This paper describes the pedagogical and information technology used in the system of continuous education. A special role in terms of subject matter can and should play a new information technology. So, in today's information environment is actually independent transition between regular and distance learning, and distance learning is gaining new features associated with full use of Internet services and capabilities.

Keywords: education, science, education, development.